Дуже недобре діло брехати! "Брехнею, — кажуть люди, — світ пройдеш, та назад не вернешся". Брехун собі ворог і людям зло робить. Усякий зна сю правду, одначе усяк бреше. Не нарівно: один бреше на усі заставки, інший бреше потрішку, оглядаючися; а усе недобре діло брехати. Хоч ти на півпальця збрешеш, а лиха наробиш на ввесь вік. Оглядітеся лишень круг нас, на кого карлючка закарлючиться? Оттой як сватався, так казав, що в нього дві слободи і грошей повні комори: одурив дівчину, пішла за нього та й плачеться по увесь вік, бо не тільки нічим содержуватися з діточками, та, глядіть лишень, чи є що кусати! Другий позича гроші, божиться: "Через год, — каже, — віддам", а год минув — не тільки рост, та й істе пропало! [11] Інший каже: "Давайте попереду грошики, я вам мудрих книжок понаписую". Грошики зчистив, а за книжками хоч і не приходьте. "Цур дурнів, — каже, — одурив вас, буде з мене, слухайте ось вам кумедії..." Та як усе розказувати, як, хто і коли збрехав, так і до світу не перекажеш їх. Ми тільки подумаймо об тім, що недобре діло брехати; недобре для себе, а другому такого наробиш, що й не відчитаєш нічим! Ось слухайте.

Просив Пархім Остапа, щоб пішов за нього старостою до Хіврі. Хівря була дівка годяща, була хазяйка, роботяща, мала й худобинку; а Пархім теж парубок голінний — хоч куди. Остап, нічого робити, каже:

— Добре, піду, аби б товариша зискати. Зострівся з Самійлом.

— Зділан милость, Петровичу Самійло, — каже Остап, — іди зо мною підбрехачем за Пархома до Хіврі.

— Та чи зумію лишень, — каже Самійло, — зроду не був у сім ділі.

— Та воно не трудно, — каже Остап, — я буду починати брехати, а ти підбріхуй; звісно, як старости брешуть про парубка, за кого сватають, а без брехні вже не можна! Я збрешу на палець, а ти підбріхуй на цілий

локоть, то й закінчаєм діло, зап'ємо могоричі, а молоді опісля нехай живуть, як знають!

— Добре, Остапе, зумію, піду добуду паличку і зайду за тобою, — сказав Самійло і потяг додому.

Зібралися старости, як довг велить, узяли хліб святий під плече, палички у руки, пішли до Хіврі.

Увішедши у хату, помолилися, хазяїну поклонилися і почали казати законнії речі про порошу, про князя, про куницю і звели на красну дівицю.

Добре усе. Старі Хіврині усе слухають, далі почали розпитувати, що є у молодого.

— Та у нього чимало є чого, — каже перший староста.

— Де-то чимало? — каже підбрехач. — У нього усього є багацько.

— Єй волики.

— Та які волики? Таки настоящі воли.

— Єй овечата, — почина перший староста.

— Та які овечата? Таки настоящі вівці, — підбрехує Самійло.

— Єй хатина.

— Та яка хатина? Настояща хата, новісінька, просторна.

— І у господарстві не дуже кому дає волі.

— Та таки і ніякому. Сам усім орудує і що хочеть, те й робить.

Хіврині старі аж плямкають, що таке добро достанеться їх дочці, та й почали питати, хто іменно парубок.

— От, коли знаєте, Пархім, — сказав Остап.

— Терешкович, Понура, — договорив Самійло.

— Е! Себто той кривий на ногу? — спитала мати Хіврина.

— Та він так, трошки, храма на одну ногу, — сказав перший староста.

— Де-то храма? І не на одну, а він і обома не здужа ходити, — підправив підбрехач.

— Та трохи чи не косий? — пита батько Хіврин.

— Та так, косенький, на одно око, — каже староста.

— Де-то вже на одно? І не косенький овсі, він і обома нічого не бачить, — доповнив підбрехач.

— Та він щось горілку часто вжива? — питається батько.

— Так, вип'є потрошку, коли та коли, — каже Остап.

— Де-то вже коли та коли? Таки повсякдень, і таки не потрошку, а п'є, поки звалиться.

— Та, кажуть, щось там нашкодив, так чи не буде йому біди? — допитується батько.

— Яка там біда? Може, провчать трошки, — сказав староста.

— Як то можна трошки? Його так гарно кат кнутом попоб'є та й на Сибір зошлють, — закінчив підбрехач…

Після такої розмови що батькові та матері Хівриним робити? Випровадили нечестю старостів і трохи чи й не позивали ще за бешкет, що за такого жениха приходили сватати їх дочку. А на парня пустили славу, що й повік не збув!

Дуже недобре діло брехати!

Харьков,

1842, февраль, 18.

11 — …нє тільки рост, та й істе пропало — не лише проценти, а й позичені гроші пропали.